

Meijndel

Net als in de meeste andere duingebieden zijn de jonge duinen hier grotendeels vanaf de 12e eeuw ontstaan. In relatief korte tijd stoven grote hoeveelheden zand vanuit het westen over het oudere, lage duinlandschap met strandwallen en strandvlakten. Bijna nergens in dit duingebied is dit onderliggende patroon meer zichtbaar: alleen bij de Vlake van Waalsdorp volgt het duinrelief het overstoven oude duinlandschap. De vallei is hier niet rond zoals uitgestoven valleien elders, maar langwerpig; ze ligt precies op een oude strandvlakte, de laagte tussen twee strandwallen.

De meeste binnenduinen in Meijndel zijn hoog en bestaan uit min of meer aaneengesloten loopduinen, mede ontstaan doordat de bewoners van Wassenaar het vanuit het westen en zuidwesten 'aanstormende' zand een halt moesten toeroepen. Door het zand vast te leggen met helm en andere beplanting stooft het niet verder landinwaarts, maar vormde hoge duinen aan de binnenduinrand. Nieuwe grote verstuingen zijn vanaf de 19e eeuw door het Hoogheemraadschap van Rijnland vastgelegd. Langs de hele kustlijn ligt nu een hoge, zandige zeeoewering waarachter plaatselijk, zoals in herstelproject de Helmduinen, het zand weer fors mag stuiven, nadat struiken en andere vegetatie van de zuidhellingen zijn verwijderd.

Meijndel vormt samen met het ten zuiden van Katwijk gelegen Berkheide één groot beschermd Natura 2000-gebied: het grootste duingebied van Zuid-Holland (ruim 3000 ha). In de binnenduinrand werden oude bollenlandjes bij De Klip en De Hertenkamp recent ingericht als natuurgebied. Hier groeien inmiddels veel ratelaars, rietorchissen en andere planten van moerassen en duinvalleien.

Karakter: Tussen Scheveningen en Wassenaar ligt Meijndel, een gevarieerd duingebied met verstuingen, kalkrijke duingraslanden, valleien, waterpartijen en in de binnenduinen veel bos. In het midden-duin liggen uitgestrekte struwelen met veel meidoorns, de soort waar Meijndel naar vernoemd is: een 'del' (vallei) met 'meijen' (meidoorns). In de buitenduinen liggen van zuid naar noord de Libellenvallei, de Kikkervalleien en de Ganzenhoek, zeer soortenrijke duinvalleien en het resultaat van duinherstel vanaf 1975.

Geschiedenis en beheer

Boeren, die in de 19e eeuw nog boerderijen en akkers in de valleien hadden en hun vee in het omringende duin lieten grazen, zijn in de loop van de 20e eeuw vertrokken. In Meijndel is veel bos aangeplant, ook dennen.

In 1874 startte de waterwinning voor Den Haag. Vanuit het pompstation bij Scheveningen werden kanalen ('sprangen') gegraven voor de winning van het schone duinwater. Toen is ook de fraaie watertoren gebouwd, nu een Rijksmonument. In het begin van de 20e eeuw verdroogde bijna het hele duingebied door de wateronttrekking, waardoor veel natte duinvalleiplanten verdwenen. Hugo de Vries noemde in 1904 de veldgentiaan 'algemeen tusschen Katwijk en Scheveningen', maar de soort verdween nadien geheel.

Als alternatief werd vanaf de jaren 50 water uit de Maas aangevoerd en via infiltratieplassen in de duinbodem gebracht. Bijna alle duinmeren in Meijndel zijn op die manier ontstaan. In het middenduin liggen de meeste infiltratieplassen. Vanaf het einde van de 20e eeuw is de waterwinning plaatselijk beëindigd en zijn op die plekken natuurlijke, natte valleien zoals de Libellenvallei en duinmeertjes hersteld. De Libellenvallei had in 1975 nog een natte bodem. Omdat het vrij ver van de infiltratieplassen lag, werd het valleitje waar veel riet groeide nauwelijks beïnvloed door de drinkwaterproductie en had het een vrijwel natuurlijke grondwaterstand. De beheerders hebben delen afgeplagd, zodat onbegroeid nat zand weer ruimte kon bieden aan de pioniers van valleien. Sindsdien wordt het valleitje elk jaar gemaaid en het maaisel afgevoerd. Al na een paar jaar stond er vleeskleurige orchis. In de jaren daarna wisten steeds meer bijzondere soorten de vallei te bereiken. Omdat er in de wijde omtrek geen natte duinvalleien meer waren, moesten de meeste soorten daarvoor grote afstanden afleggen, gedragen door de wind of de poten van vogels. Toen in de jaren 90 op grote schaal natte duinvalleien in de Kikkervalleien (ten noorden van de Libellenvallei) werden hersteld, konden veel soorten zich gemakkelijk vanuit de Libellenvallei vestigen. Nu zijn er meer soortenrijke, natte duinvalleien in Meijndel, maar de Libellenvallei is nog steeds een van de rijkste. Botani-

Van de vleeskleurige orchis is een steenrode variant veel in Meijndel en Berkheide te vinden. Deze ondersoort komt pas sinds 2001 in Nederland voor en is waarschijnlijk overgestoken uit Engeland.

sche verrassingen van de laatste jaren zijn dwergbloem, oeverkruid (van Voorne afkomstig?) en rivierfonteinkruid (ook bekend uit het Westduinpark).

Van Oostduinen tot Vlake van Waalsdorp

In het zuidwesten van Meijndel, tegen Scheveningen aan, liggen de Oostduinen, ook bekend als Oostduinpark of Ruygenhoek. Tot halverwege de 19e eeuw sloten de Oostduinen aan op de - toen veel

grotere - Westduinen. In de eerste helft van de 20e eeuw is een groot deel van de Oostduinen verdwenen onder stadsuitbreidingen. De natuur van de huidige Oostduinen is niet het beste deel van Meijndel. Wel bevat het gebied veel - leuke - storingssoorten als rode aardbeispinzie, doornappel en driebloemige nachtschade. Aan de rand van de stad ligt de vlakte van de Harstenhoek, ook bekend als Nettenboetstersveld. In de 18e eeuw werd het als boerenland ontgonnen en in gebruik genomen door Leendert van der Harst. Later werd het door Scheveningse vissersvrouwen gebruikt om netten te drogen en te repareren. De Harstenhoek is verdroogd door stedelijke drainages en de drinkwaterwinning. De bodem is verrassend kalkarm voor een duinvallei zo dicht bij zee, in de kalkrijke Hollandse duinen. Dit is een gevolg van het vroegere agrarisch gebruik en langdurige ontkalking door de regen. De meest kenmerkende planten in de Harstenhoek zijn schapenzuring en vroege haver, en veel mossen en korstmossen. Langs de randen zijn 'zeedorpensoorten' als kegelsilene en blauwe bremraap te vinden. Ook staat hier al een tijdje een flinke populatie van de zeldzame hartgespan.

In het middenduin is er veel reliëf met toppen van meer dan 25 m hoog. In deze zone zijn veel infiltratieplassen, vaak met kranswieren en fonteinkruiden in het schone, voorgezuiverde water. In het zuidoosten van Meijndel ligt de Vlake van Waalsdorp, bekend van het monument voor de gevallen tijdens de Tweede Wereldoorlog met de grote Bourdonklok.

Meijndel is door de afwisseling van ouder bos en graslanden rijk aan insecten zoals de ligusterpijlstaar.